

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

5 An censura lata per sententiam generalem liget extra territorium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

in proprio territorio fuerit commissum. Et tamen bona videtur illatio, quia ille non fuit homicida in eo loco, ubi illa lex sub tali censura obligabat. In eo casu dubia quid res esse videtur, nihilominus tamen probabilis est in eo incurri censuram, quia, licet delictum quoad effectum ultimum consummatur extra territorium, tamen quoad actionem etiam externam, intra territorium consummatum fuit. Vnde, licet ille non esset subditus ratione delicti posset conveniri in illo territorio, ubi deliquit, non solum de vulnere inflicto, sed etiam de homicidio commissio, imo in alio territorio conveniri non poterit, quia ibi non deliquit: ergo a fortiori per ipsammet legem convenitur & puniatur. Quocirca, licet, ut incurratur censura, expectetur effectus consummatus talis actionis: tamen, quod effectus sequatur in hoc, vel in illo loco, est valde accidentarium & extrinsecum, sed considerandum est, ubi reuera delictum commissum sit.

Ex quo etiam facile soluitur, si quis obiciat de statuto Episcopi prohibentis sub censura, ne triticum, vel aliquid simile extra diocesim feratur, quod delictum non videtur consummari, donec terminus diocesis quis egrediatur. Quamquam enim moraliter potius, quam philosophice hec pensanda sint, nihilominus etiam in toto rigore verum est, peccatum illud quoad actionem consummari in toto termino diocesis, licet quoad terminum extrinsecum consummatur in alia.

Sed quid si praelatus sub censura prohibeat subditos sacerdotes, ne in alia diocesi Missam faciant, vel aliquid simile, quomodo poterunt illi censura ligari, cum facere non possint contra statum, nisi in aliena diocesi. Respondeo, hoc solum posse prohiberi ab Episcopo imponendo aliquod genus censurae, ut suspensionis ipso facto: quae suspensio inhereat personae, & ideo illam secum deferat ubicunque sit, ut infra latius explicabimus.

SECTIO V.

Num agens in aliena diocesi contra sententiam generalem sui praelati, eius censura ligetur.

Vperest vero alia dubitatio an subditus alicuius Episcopi agens in alia diocesi contra sententiam generalem sui praelati, per quam censura fertur in eos, qui hoc agunt, vel omittunt, tale censuram incurrat. Nam ex dictis videtur sequi non incurri: quia talis sententia perinde habere videtur, ac statum generale: sed statum non obligat in alieno territorio: ergo nec huiusmodi sententia. Conf. ex ratione d. c. 2. Quia extra territorium nemo dicere potest ius, nam hoc verum est tam de statuto, quam de precepto. In contrarium vero est, quia in cap. A nobis, i. de Sent. excom. dicitur huiusmodi sententia, Quisquis furum fecerit, excommunicatus sit, obligari subditos omnes, absque distinctione vlla: sed licet versentur in alieno territorio adhuc sunt subditi, ergo ligantur.

In hoc Canonista aliter loquuntur de sententia, quam de statuto, nam per sententiam aiunt posse excommunicari existentem in alieno territorio, non vero per statum, ut videre licet in Abbate dist. c. 1. de Foro competentis, n. 42. & in Vgol. d. c. 9. §. 2. & 3. aliis, quos referunt. Non declarant autem, an loquantur de sententia generali, vel de particulari tantum: rationes vero quas afferunt, utrique communes sunt. Summa earum est, quod statum respicit territorium, ut qui ibi adsunt, intelligant, quid ibi agendum sit, vel cavendum: sententia vero respicit personas. Ex qua differentia videtur sequi (ex sententia horum autorum) subditum transgredientem sententiam Praelati, etiam cum existit in alieno territorio, censuram incurrere.

Veruntamen vterius aduertendum est, aliud esse, censuram ferri in eum, qui extra territorium

A existit, aliud vero ferri in eum propter delictum extra territorium commissum. Cum enim in cap. Vt animatum, de Constitut. in sexto. dicitur extra territorium non incurri censuram statuti, non est propter absentiam personae, ut sic dicam, sed quia actio ipsa, seu delictum extra territorium commissum est: ita ut, si fingatur casus, in quo post commissum delictum in alio territorio, antequam consummatur effectus eius, in quo incurritur censura, delinques iam existat in sua diocesi, nihilominus non incurret censuram. Vt v.g. si lethaliter vulneravit alium extra diocesim, & ad eam reuersus est antequam ille moriatur, non incurret censuram homicidij, ibi lata, quia delictum commissum fuit extra territorium, ubi statutum non obligat: & ideo quod persona sit in diocesi propria impertinet est. Sicut etiam e contrario si post delictum commissum in propria diocesi, ad aliam transierit ante incurram censuram, nihilominus illam incurret ubicunque esset eo tempore, quo consummatur effectus.

Vnde quoad hoc nulla est propria differentia inter sententiam & statum, in qua inuestiganda sine causa laborant citati Iurisperiti, dicentes per statum non ferri sententiam in existentem extra territorium, sicut per sententiam, propter dictum cap. Vt animatum, sed id falsum est, quando delictum contra statum commissum est in propria diocesi. Capitulum enim Vt animatum, non agit de absentia solius personae, sed delicti, ut sic dicam. Quapropter non est etiam quoad hoc differentia inter sententiam specialem, vel generalem: vtraque enim ferri post in absentem, extra territorium, si feratur propter delictum in territorio commissum, sicut de speciali sententia supra ostendimus, & de generali facile constat a paritate rationis; & quia, si per statum id fieri potest, ut diximus, multo magis per sententiam generale quae magis respicit personas. Denique vlt. & exemplis res est manifesta, nam si Episcopus ferat hanc sententiam, Omnis homicida excommunicatus sit: subditus, qui intra illum Episcopatum lethaliter alium vulneravit, licet fugiat, & iam sit in alia diocesi, cum incipit esse homicida, excommunicatione contrahet. Et idem intelligi potest in peccato simoniae, & similibus. Communiter autem inter hec non fit distinctio, quia regulariter, moraliter non accidit, ut qui delinquit in vno territorio, tempore contrahendi censuram iam sit in alio: re tamē vera sunt distincta, & nonnunquam separantur.

Difficultas vero est, an per sententiam, praesertim generalem feratur censura non solum in personam extra territorium existentem, sed etiam propter delictum extra territorium commissum, & quod discrimen circa hoc sit inter sententiam, & statum. Circa quod vterius aduerto, duobus modis posse hanc sententiam ferri, ut supra dictum est; vno modo pro peccatis praeteritis cum ordine ad satisfactionem, vel restitutionem, & c. alio modo pro peccatis pure futuris. Quando priori modo fertur, quatenus illa censura supponit delictum commissum necessesse est, ut tale delictum, vel sit in propria diocesi commissum, vel quod alia ratione pertineat ad forum iudicis ferentis censuram, ut quod a subditis sit commissum, & quod ab ipso pars laesa ius suum requirat, nam si huiusmodi iurisdiclio in eo non supponatur, non habebit iurisdictionem ad vindicandum vel emendandum illud delictum. Supposita vero hac potestate, talis sententia obligabit subditos etiam si extra territorium sint, & ibi contumaces esse incipiant. Vt v.g. si Episcopus hic excommunicet eum, qui tale furtum fecit, nisi intra mensem restituat, quamvis reus in alia prouincia versetur: & ibi post mensem incipiat esse contumax, sine dubio in excommunicationem incidet; quia illa non fertur per modum statuti, sed per modum sententiae, quae ferri potest in absentem. Neque in hoc est vlla ratio differentiae inter sententiam generalem, & specialem. Et, quauis contumacia, quae est proxima ratio censurae

ferri sententiam in absentem, & ferri propter delictum extra territorium commissum.

Tam sententiam quam statum committit absentem, quoniam delictum delictum.

An per generalem sententiam possit ferri in delinquentem extra territorium.

Sententia censura pro praeterito delicto lata non potest ferri nisi pro delicto in propria diocesi perpetrato.

Cur consummetur extra territorium, non obstat, tum quia præceptum illud non respicit territorium, sed personam: tum etiam, quia illa persona ratione delicti seu conventionis coram legitimo iudice, pre-occupata est, eamque ob re parere tenetur, argumēto c. *Propositi*, de For. comp. & ideo si sit contumax, in censuram incidet. Denique hic modus potestatis necessarius est ad bonum regimen Ecclesiæ, & ut censura debitam efficaciam habeant; nec propterea confunduntur iurisdictiones, aut perturbatur debitus ordo inter diuersas dioceses, ut per se notū est. Vnde nec dispositio cap. *Ut animarum*, nec ratio eius in hoc casu procedit, cum sit longe aliud de statuto, vel de hoc genere sententiæ, ut declaratum est.

At vero, quando sententia pure fertur in futurum ad præcauendum delictum, & non ad emendandum commissum, ut est illa c. *A nobis*. Qui furtum fecerit excommunicatus sit: maior est dubitandi ratio, quia vix potest constitui differentia inter hanc sententiam, & statutum, quantum spectat ad exercendum actū iurisdictionis extra territorium: quæ est ratio cap. *Ut animarum*, Nihilominus tamen, censeo esse constituendam differentiam, quam melius explicabimus, simul cum dubio sequenti.

Dubitari enim potest, an subditus vnius diocesis, existens in altera diocesi, & ibi agens contra præcepta Episcopi illius diocesis incurrat censuras ab illo latus. Videtur enim ex dict. c. *A nobis*, colligi, non incurrere, quia, ut ibi dicitur, generalis clausula non extenditur ad eos, qui non sunt de iurisdictione ferentis. Ratio etiam id probare videtur: quia ille non est subditus ratione domicilij, ut supponimus: neque etiam ratione delicti, quia tale delictum supponit obligationem talis legis: agimus enim de delicto inobedientie, transgressionis mandati talis prælati, obligatio autem supponit subiectionem: ergo ante delictum oportet, ut interueniat titulus subiectionis, qui in præsentem nullus est. In contrarium vero est, quia qui degit, aut versatur, in aliquo territorio, tenetur sese conformare, seu parere legibus illius: ergo, si illas transgrediatur, incurrat censuram ibidem tali legi annexam. Et confirmatur ex cap. 2. de Const. in 6. cum dictis hic in 1. dub. nam, qui in alieno Episcopatu transgreditur statutum sui Episcopatus, non incurrat censuram eius; ergo obligandus est ad seruanda statuta alterius Episcopatus, in quo versatur sub censuris eorum; alioqui ille fiet melioris conditionis, seu extra omne iugum, & legem solum, quia in alieno territorio peregrinatur.

Quocirca necessario hic distinguendum est inter statutum, & sententiam, nam quando præceptum prælati fertur per modum sententiæ, non ligat nisi subditos eius: non vero extraneos, etiam si in eius territorio delinquant. Ita enim aperte traditur in dicto c. *A nobis* primo, de Sent. excomm. & ita ibi intelligunt Glossa. Abbas, & alij Doctores: & Couarr. in dict. cap. *Alma*, p. 1. §. 10. nu. 2. Qui reddit rationem, quia per talem sententiam tantum ligantur illi, qui sunt subditi eo tempore, quo sententia profertur: quales non sunt extranei. At vero Vgolin. dict. c. 9. §. 2. n. 4. eandem tenens sententiā, ex contrario principio reddit rationem, scilicet, quia sententia statim ac lata est, operatur, ideoque ex tunc complectitur subditos, aut re, aut spe, id est, & eos qui nunc subditi sunt, & qui nascentur, eoque domicilium transferent, non vero comprehendit extraneos, qui illuc postea profecti delinquant, quia *infelix* (inquit) *casus non consideratur*, argumento legis *Inter stipulantem*, §. *Sacram. ff. de Verb. obligat.* At statutum (ait Vgolinus) *semper loquitur, & semper operatur*.

Sed hæ rationes non sunt efficaces: nam sententia hæc generalis, cum pro futuro tempore duret sine dubio complectitur non tantum eos, qui sunt subditi eo tempore, quo ipsa primum pronuntiatur, sed omnes qui toto illo tempore denuo incipiunt esse

subditi, siue per mutationem domicilij, siue per generationem, vel nouum vsu rationis: quia sententia illa non solum habet vim, & efficaciam cum primum fit, sed toto etiam tempore, quo durat: & quo ad hoc similis est legi, vel statuto, & quod attinet ad hoc punctum, verum assumit posterior ratio: tamē, cur respectu talis sententiæ non fiant subditi extranei delinquentes in illo territorio, minime probatur ex illo axiomate, quod *infelix casus non consideratur*. Alioquin respectu statuti fierent subditi. Item, illa generalis propositio non est vniuersaliter vera quoad omnes res morales: licet enim non consideretur quo ad stipulationem, de qua loquitur illa lex, quæ assertur, tamen quo ad prohibitionem, & punitionem maxime consideratur. Adde etiam, talem sententiam non solum non comprehendere extraneos venientes postea ad illam diocesim, sed nec etiā illos quos cōtingit in ea versari, tunc quādo sententia profertur: quia in eis etiam procedit decisio c. *A nobis*, 1.

Ratio ergo propria est, quia huiusmodi sententia licet generalis sit, directe fertur in personas, ut earū contumaciam coerceat, & puniat: ideoque non extenditur ad extraneos: qui, licet versentur in alieno territorio, illic simpliciter non sunt subditi, neque interuenit aliquis titulus, quo fiant subditi, nam delictum non facit subditum quoad huiusmodi censuram, ut supra insinuaui, & statim iterum dicam. Sicut vero est de statuto, nam (ex communi sententia) qui existens in alieno Episcopatu, frangit illius statutum, eius censura ligatur, ut constat ex Abbate in dict. c. *A nobis*, n. 7. & in c. vlt. de For. comp. n. 39. Syluest. ver. b. *Excomm.* 2. n. 5. Tabiena, *Excommunicatio* 4. n. 2. & alij, quos referunt, & sequuntur Couarr. & Vgolin. 5. & Jacob. de Graff. lib. 4. Decis. c. 8. n. 39. Qui omnes rationem reddunt, quia ille fit subditus ratione delicti. Quæ ratio videtur supponere probandum, ut argumentum supra positum videtur demonstrare. Delictum enim solum potest facere subditum in ordine ad futurum iudicium, & consequenter respectu omnium, quæ ad punitionem illius delicti ordinari possunt, non tamen potest facere subditum in ordine ad statutum, quod per tale delictum frangitur: quia huiusmodi delictum supponit obligationem statuti, & consequenter subiectionem.

Dices: Statutum prohibet furtum, v. g. vel aliquid simile, quod per sedelictum est, quod censura afficit, & ita potest homo ratione illius delicti fieri subditus, ut in eum cadat censura. Sed hoc in primis non est vniuersale, quia doctrina data non tantum est vera de statutis prohibentibus res per se malas, sed etiā de facientibus, ut actiones male sint, quia prohibita. Tunc autem non potest actio ad delictum imputari, nisi persona supponatur subdita, & per tale præceptum obligata. Adde etiam, in institutis prohibentibus res intrinsece malas necessario debere supponi subiectionem, ut delictum illud tale sit, quod sufficiat ad incurrendam censuram ipso facto, quia ad hoc non sufficit illud delictum præcise spectatū, ut est contra legem naturalem, vel diuinam, sed ut est contra Ecclesiasticam, & includit contumaciam, quæ supponit obligationem talis legis, & consequenter subiectionem ad illam. Quocirca, licet delictum in territorio commissum constituat hominem delinquentem talis fori, & supposito foro possit citari, & contumax fieri; tamen, si ante delictum commissum non est subiectus, fieri non potest, ut per delictum immediate, ac simul fiat subiectus, & contumax, & censuram incurrere.

Quod etiam videlicet in his, quæ de sententia diximus. Nam, si extraneus in alieno territorio delictum committat, etiam per illud delictum fit ita subiectus, ut contra illū ibi procedi possit, vbi deliquit, & nihilominus, licet in eo territorio per sententiam sit lata censura ob illud delictum, illam non incurrat quamuis talis sententia omnes subditos comprehendat.

Num subditus vnius diocesis existens si agat contra præcepta illius diocesis, ille censuram censuris ligatur.

Præceptum laicum per modum sententiæ non ligat, nisi subditos ferentis. Gl. ff. de Abas. Couarr. Vgolin.

Rationes Couarr. & Vgolin. improbantur.

Propria ratio.

Existens in alieno Episcopatu, si frangit illius statutum, censuram ligatur. Abbas. Syluest. Tabiena. Couarr. Vgolin. Graffius.

Ratio communi improbat.

dat. Cuius ratio non est alia, nisi, quia sententia generalis, quæ lata est ante delictum commissum, solum potest obligare eos qui sunt subditi abtque tali delicto, non vero eos, qui postea subiiciuntur ratione delicti. Quod si fortasse hoc tantum voluit Couarr. cum dixit, sententiâ solum ferri in eos, qui iam sunt subditi, scilicet ante delictum, verum quidem dixit, sed non debuisset constituisse in hoc discrimen inter sententiam & statutum, quia re vera non est, ut rationes factæ probant.

Denique cum in statuto, seu iurisdictione duo possint considerari, scilicet, vis directiua, & coercitiua: ratione delicti non potest homo fieri subditus primò, & immediate in ordine ad vim directiuam, sed in ordine ad vim coercitiuam, seu punitiuam: id enim dicitur fieri subditus, quia iuste ibi puniri potest, ubi deliquit: consequenter verò obligari poterit secundum vim directiuam ad ea omnia, ad quæ iustus iudex potest obligare reum, non vero ad alia, præcise ex vi illius iurisdictionis. Cum autem omne delictum supponat vim directiuam, contra quam agitur per ipsum delictum, ut tale est, & vis directiua requirit subiectionem, nõ potest illa subiectione acquiri per delictum, sed supponenda est. Igitur, cum obligatio statuti pertineat ad vim directiuam, subiectione ad illud non potest oriri ex delicto illi contrariò, & consequenter prima ratio subiectionis necessaria ad talem censuram incurrendam non potest oriri à tali delicto.

Vera ergo ratio ex eo petenda est, quod lex, vel, quod idem est, statutum, vel constitutio, de quo agimus, primò, & per se datur pro ipso territorio, scilicet, ut in eo tali ordine, ac modo homines operentur: quando autem statutum huiusmodi est, non solum obligat homines habentes domicilium in illo territorio, sed etiam homines peregrinantes, qui in illo versantur per aliquod tempus: nam pro illo tempore tenentur se conformare legibus illius territorij, quia ita expedit ad commune bonum, & pacem, ut latius traditur in materia de Legibus. Atque ita prima subiectione ad illud statutum non oritur ex delicto, sed præcise ex actuali existentia, & conuersatione in tali provincia, & ex obligatione, quasi naturalis, quæ inde nascitur, ut vnusquisque sese conformet moribus eius regionis, in qua degit pro eo tempore, quo ibi versatur: præsertim in his rebus, quæ publico ritu, vel statuto ad omnes spectant & ad rectitudinem vitæ ibi necessaria existimantur: ut latius tradidit August. in Epist. 86 ad Casulanum: supposito ergo hoc titulo subiectionis, qui contra illud statutum agit, etiam si alioqui extraneus sit, re vera est inobediens, & contumax, quia per ipsum statutum sufficenter admonetur, sicut alij subditi, & ideo merito censuram incurrit tali statuto annexam. Et confirmatur, ac declaratur, nam, quamuis illi statuto nõ esset annexa censura, talis homo peccaret frangendo statutum, ut v. g. comedendo carnes de prohibito in aliquo Episcopatu ex peculiari statuto illius: ergo signum est obligare statutum antequam cõtra illud delinquat: ergo, si illi statuto esset annexa censura ipso facto incurrẽda, obligaretur ex vi illius sub eadem comminatione, atque adeo sufficenter ad incurrendam censuram, si statutum violat.

Tota ergo differentia inter statutum, & sententiã generalem in hoc posita est, quod statutum obligat omnes, qui versantur in territorio ratione territorij, sicut obligat etiam communis consuetudo, sic recepta: sententia verò solum obligat personas secundum se, in quas directe fertur. Ethinc nascitur altera differentia, quam in fine præcedentis dubij inquisieramus: nam statutum, cum territorium respiciat, non obligat subditos, dum extra illud versantur, seu respectu alterius territorij: & ideo ibi non incurrit censuram per tale statutum latam, iuxta dispositionem capituli, *Ut animarum*: at verò sententia

Fr. Suarez. tom. 5.

feritur in personas secundum se & ideo illas afficit vbicunque existant (seu afficere potest quantum est ex se ita enim loquimur) quia semper respicit illas, ut subditas, & in ordine ad actum, seu vltimam talis subiectionis: quia non pendet ex præsentia, seu existentia intra territorium.

Imò hinc colligo generalem regulam obseruandam. Quotiescunque superior habet ius, seu potestatem præcipiendi subdito extra territorium existenti, vel imponendi ei præceptum, cuius obligatio daret, etiam si subditus extra territorium incedat, vel tale præceptum, quod extra territorium executioni mandandum sit: tunc, si tali præcepto legitime sit annexa censura, vbicunque subditus violat illud præceptum, etiam extra territorium, censurâ incurrit. Ratio est clara, quia tota causa incurrendi huiusmodi censuram est contumacia, & violatio talis præcepti: sed in eo casu subditus vbicunque existat est contumax, & violator præcepti: si id agat, quod præceptum vetat: ergo incurrit censuram. Nam supposita contumacia, & tenore legis, sola absentia non potest impedire censuram, quia, ut sæpe dictum est, in absentem ferri potest. Neque etiam diuersitas territorij impedire potest executionem legis quoad hanc poenam, quia talis executio per ipsam legem fit, & sine externa; aut corporali vi, quæ possit pacem, vel ordinem iurisdictionum perturbare.

Contra hoc verò obijci potest dictum caput, *Ut animarum*, quod generatim, & sine restrictione declarat censuram non incurri agendo contra statutum extra territorium. Propter quod Bartolus, & alij decretum illud intelligendum putant; solum quando statutum simpliciter loquitur, secus verò esse quando ipse legislator sufficienter declarat, se velle obligare etiam extra territorium. Hanc verò interpretationem refellit Couarr. dict. num. 3. & Nauarr. in Summa cap. 27. num. 273. Syluest. supra; qui repugnat rationi eiusdem textus: nam Pontifex ibi non defectui voluntatis, sed defectui potestatis prælati ferentis statutum, tribuit quod eius statutum extra territorium non liget: ergo quantumuis ipse prælatus declaret se aliud velle, nihil operabitur, cum non habeat potestatem. Et ideo ipse Couarr. aliam declarationem indicat in fine illius numeri tertij, scilicet: tunc obligari subditum, per statutum territorij, extra illud existentem, quando statutum factum est in vilitatem ipsius diocesis, seu provincie, quia tunc licet alibi delinquat, non censetur simpliciter extra territorium delinquere, cum in iniuriam ipsius territorij delinquat, & ita quodam modo in illo peccat, quando quidem in illud peccat.

Sed quamuis verum sit, ob hanc causam posse obligari subditum ad seruandam legem extra municipium, vel provinciam, & per talem legem puniri, si ibi delinquat: non tamen existimo per hanc rationem satisfieri difficultati, quia non solum propter illam, sed etiam propter alias iustas causas pertinentes ad bonum ipsius subditi, vel aliorum potest prælatus, præsertim Ecclesiasticus, præcipere subdito, ita ut teneatur seruare præceptum vbicunque sit. Idemque facere potest sub censura, si aliqui talis sit superior, ut potestatem habeat ferendi censuram: Quod exemplo supra posito declarari potest de Episcopo, qui potest præcipere alicui clerico, ne extra diocesim sacrum faciat, aut aliquid simile: & in religionibus id facilius contingit: posset enim Prouincialis sub excommunicatione præcipere subdito, ut ieiunet semel in hebdomada; quod facere tenebitur, etiam si extra provinciam versetur. Et in hoc clare distinguitur præceptum territorij, seu provincie à præcepto persone: nam licet in hac provincia esset consuetudo, aut præceptum ieiunandi feriâ sexta, etiam sub censura, subditus, qui extra illam versatur, non tenebitur illo præcepto,

16
Regula generalis.

17
Cap. Ut animarum obijciatur.

Couarr. interpretatio.

18
Improbatur.

K. nec

Vera expō-
sio.

nec incurret censuram non ieiunando, quod secus A
esset, si præceptum fuisset directè impositum perso-
næ. Quod si hoc fieri potest per præceptum speciale,
poterit etiam fieri per generalem sententiam, quæ
solum est generale præceptum: ratio autem genera-
lis, vel particularis non variat iurisdictionem, aut
potestatem: & ideo in sententia generali veram cē-
seo sententiam Bartoli: quod potestas non deest si
voluntas concurrat. Ad difficultatem ergo respon-
detur: caput *Vi animarum*: loquitur de statuto terri-
torij, seu provincie, non de præcepto imposito per-
sonæ, cui nos dicimus æquiparari sententiam gene-
ralem, & ideo sub decisione illius textus non com-
prehendi. Nec in præceptis personalibus, siue spe-
cialibus, siue generalibus procedit ratio illius tex-
tus, nam hæc præcepta (vt dixi) & prolatio censuræ
secundum se non respiciunt territorium, sed perso-
nas: & ideo qui sic præcepit, non dicit proprie ius
extra territorium: sicut qui absoluit subditum in
aliena diocesi, non dicit ius extra territorium, sed
ab illo abstrahit.

DISPUTATIO VI.

De Effectibus censuræ.

ACTENVS institutionem, na-
turam, & causas censuræ decla-
rauimus: solum superest, vt de
effectibus eius dicamus, vbi etiā
si quidpiam desiderari potest, vel dicen-
dum superest de fine, seu causa finali cen-
suræ simul explicabitur, quoniam finis, &
effectus in eandem rem sæpè coincidunt.
De attributis verò, seu proprietatibus cen-
suræ nihil dicere oportebit, quoniam quæ
alicuius momenti esse possunt ad rem mo-
ralem, sufficienter tacta sunt explicando
formam, & modum censuræ ferendæ, &
explicando distinctionem censuræ in iniu-
stam, & nullam: ibi enim indicauimus quæ
sint substantialia, quæue accidentalialia in
censura, & præter hæc non habet alia attri-
buta, nisi fortasse aliqua illi accomodentur
in ordine ad effectum, vt v.g. quod vim ha-
beat hunc vel illum effectum efficiendi,
quæ attributa explicatis effectibus explica-
ta remanebunt. Quamquam hæc vis, & ha-
bitudo ad effectus potius pertineat ad sub-
stantiam censuræ, nam tota eius ratio in
hoc consistit, vt sit vinculum inducens hos
vel illos effectus afflictiuos, & pœnales ad
comprimendam contumaciam. Atque ob
causam paucam de his effectibus dicam: nam
explicabuntur melius in singulis censuris,
quoniam ex illis, seu per ordinem ad illos
proprie rationes, seu differentie singula-
rum censurarum à nobis explicandæ sunt.

Duo igitur hic breuiter trademus, pri-
mum, qui sint effectus communes
omnibus censuris, secundum,
quibus modis impediri
siue excusari
possint.

SECTIO I.

Qui sint, & quot effectus censuræ.

QUONIAM finis, & effectus, vt dixi, in idē fere coincidunt, oportet in præ-
fenti distinguere duplicem finem cen-
suræ, scilicet remotum, & proximum,
qui etiam dici possunt intrinsecus, &
extrinsecus finis, vel etiam dici possunt finis operan-
tis, seu ferentis censuram, & finis (aut quasi obiectū)
ipsiusmet censuræ. Finis remotus, qui etiam extrin-
secus, & operantis dicitur est fructus ille bonus, quē
prælatus ferens censuram, intendit per huiusmodi
censuram, aut legem, qua censuram fert, qui etiam
potest esse multiplex, scilicet, temporalis, vel spiri-
tualis. Quando enim aliquis communicatur, v.g.
propter temporale damnum quod alteri intulit, vt
sæpè fit, & recte fieri potest, si debita circumstantiæ
feruentur, vt docent Theologi in 4. distinctione 18.
& specialiter Diuus Thomas question. 2. articul. 11.
quæstionula tertia: tunc fructus temporalis, per ta-
lem censuram intentus est, vt temporale damnum
alteri factum restituatur, vel aliquid simile. Quod si
talis fructus obtineatur, ille dici potest effectus cen-
suræ, quamuis remotus. Nunquam tamen fructus
temporalis est tantum, aut præcipue intentus per
censuram: nam cum illa sit pœna spiritualis, & gra-
uissima, nunquam esset imponenda propter tempo-
ralem fructum, nisi hic esset coniunctus cum aliquo
spirituali maioris æstimationis, magisque intentus
per ipsam censuram. Huiusmodi autem in primis
est obseruantia obedientiæ Ecclesiasticæ: deinde re-
paratio spiritualis lapsus commissi ab eo, qui cen-
sura ligatur, vt nunc à peccato resurgat, & tandem spi-
ritus eius saluus fiat in die Domini, vt dicitur primæ ad
Corinthios quinto. Atque hi omnes dici possunt
effectus censuræ remoti tamen, & valde extrinseci.
Imò considerata natura, & qualitate censuræ respec-
tu illius per accidens, & quasi per occasionem con-
sequuntur, licet respectu intentionis ferentis sint
per se: & ideo dixi huiusmodi magis esse finis feren-
tis censuram. Atque ita fere loquuntur de hoc fine,
& effectu passim, canonici iura, vt videre est in capi-
te primo de sententia excommunicationis in sexto,
& in capite primo de Exceptionibus eodem libro,
& in aliis, quæ vndecima quæst. 3. & 23. quæstione
sexta, & sub vtroque titulo de sententia excommu-
nicationis continentur. De hoc ergo fine, & effectu
remoto censuræ plura dicere est necesse.

Alius ergo est finis censuræ, qui est veluti obie-
ctum eius intrinsecum, ad quod proximè ordina-
tur, quod est ligare hominem spiritualiter, priuan-
do illum his, vel illis spiritualibus bonis, & est pro-
prius, ac per se effectus censuræ, tamen ex parte ferentis
illam, quam ex parte ipsiusmet censuræ. Ex parte qui-
dem ferentis, quia hæc debet esse proxima intentio,
imò supra diximus, huiusmodi intentionem esse
simpliciter necessariam ad valorem censuræ. Ex
parte autem censuræ, quia hoc solum est, quod ipsa
potest per se efficere, sicut proprius effectus vincu-
lorum est ligare, & corruptionis, seu priuationis au-
ferre: quamuis inde possit sequi per accidens alius
fructus, vel generatio.

De hoc ergo effectu loquendi dicendum est pri-
uationem aliquorum spiritualium bonorum esse
effectum communem omni censuræ: nulla enim
est, quæ aliquid huiusmodi non efficiat, vt inductio
ne facile probari potest ex multis iuribus, quæ ha-
bentur sub titulo de sent. excomm. & de cleric. ex-
comm. ministr. de ea nunc omitto, quia infra tra-
ctando de singulis censuris ex professo asserenda
sunt, & explicanda. Ad hoc vero etiam faciunt ea,
quibus supra probauimus censuram esse pœnam spiri-
tualem,

Finis censuræ duplex.

Quid sit finis remotus censuræ.

D. Thom.

1. Cor. 5.

Quid sit finis intrinsecus censuræ.

3. Priuationem aliquorum spiritualium bonorum esse effectum communem omni censuræ.